

Karszt- és barlangkutatói TÁJÉKOZTATÓ

1961

október

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság
Kézirat gyanánt
BUDAPEST 1961
Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Budapest, V., Szabadság tér 17.

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG
TÁJÉKOZTATÓJA
1961. október

Készül a MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT
felkérésére, a karszt- és barlangkutatók eseményeinek rögzítése és ezeknek a
tagsággal való ismertetése céljából.

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói
Főigazgatósága 1236/1961 szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: BARÁTOSI JÓZSEF

Felelős kiadó: Dr. HEGEDÜS GYULA

LEKTOROK: dr. Dénes György és Kárpátiné Radó Denise

A sokszorosítást az MTESZ sokszorosító osztálya végezte.

Budapest, 1961. október

Készül 900 példányban.

Az elektronikus változatot Urbán Gabriella, dr. Nyerges Miklós és Szent Tamás
készítette 2006-ban.

- 1 -

Szeptember 18-28.

Ebben az időben tartották meg Ausztriában a III. Nemzetközi Barlangkutató
Kongresszust. Több, mint 20 nemzet vett részt a kongresszuson. A magyar
karszt- és barlangkutatókat 13-an képviselték. A kiküldötteknek különböző

minisztériumok és vállalatok tették lehetővé a kongresszuson való részvételt. A magyar delegáció vezetője a Tudományos Akadémia részéről kiküldött Dr. Dudich Endre egyetemi tanár, az MKBT és MKBB elnöke volt. A magyar kiküldöttek különböző szekciók ülésein 8 előadást tartottak. Megismertettük külföldi társainkkal a magyar barlangkutatásnak mind a három kiadványát, sok országgal cseréltünk nyomtatványt is, címet is, őszinte baráti szívet is. A szocialista államok küldöttei a kongresszuson is megtalálták egymás társaságát és segítő kezét, sok időt töltöttünk együtt romániai, lengyel, csehszlovákiai küldöttekkel, és ők is szívesen keresték fel a szocialista országok együttesét. Jellemző volt a kongresszusra a meleg barátságos fogadás, a szeretetteljes együttérzés. Úgy gondoljuk számos jó barátot szereztünk Hazánknak, reméljük, hogy kapcsolataink helyes irányban bővültek és a jövőben még több országba juthatnak el külföldet járó kutatóink.

Ezúton is őszinte hálával mondunk köszönetet a III. Nemzetközi Kongresszus szervezőinek fáradságos és szép munkájukért, és az irányunkban tanúsított sok figyelemért. Reméljük, hamarosan módunk lesz viszonzni Magyarországon az ő vendéglátásukat.

(Barátosi József)

- 2 -

FÖLDÜNK LEGMÉLYEBB BARLANGJAI

A közelmúltban Németországban megjelent 1961-61. évi „Földrajzi Zsebkönyv” (Geographisches Taschenbuch) hasábjain érdekes összeállítást olvashatunk H. Trimmel tollából a Föld legmélyebb barlangjairól. A felsorolás 53, háromszáz méternél mélyebb barlang adatát tartalmazza. Ezeket a szerző elsősorban a „Die Höhle” c. osztrák speleológiai folyóirat, ill. a „Grottes et gouffres” c. francia lap, valamint J. Choppy (Paris) és W. Bohinec (Ljubljana) speleológusok közlései alapján állította össze.

A mélység szerinti rangsorolásnál az egyes barlangok legmagasabb és legmélyebb pontjai közötti összes szintkülönbséget vették számításba. Az adatokból nem tűnik ki az, hogy mennyi a teljesen függőleges szakasz és hány métert tesz ki a lejtős járatokban mért szintkülönbség.

Meg kell jegyeznünk, hogy a felsorolás nem tartalmazza a Lengyelországban, a Nyugati-Tátrában 1959-ben felfedezett „Sniezna”-barlangot, melyet eddig a lengyel kutatóktól szerzett információk szerint 1960-ban 620 m mélységig

kutattak át. Ez év szeptember közepén nemzetközi barlangkutató expedíció indul a teljes barlangrendszer bejárására.

Az alábbiakban közöljük H. Trimmel nyomán Földünk ismert legmélyebb barlangjainak listáját:

- 1/ Gouffre Berger (Grenoble mellett, Isère megye, Franciaország) 1122 m
- 2/ Grotta di Piaggia-Bella (Gouffre di Caracas; Cuneo megye, Olaszország) 689 m
- 3/ Gouffre de la Pierre-Saint-Martin (Gouffre Lépineux; Piréneusok. Bejárat Navarrában, Spanyolország legmélyebb pontja Basses-Pyrénées megyében, Franciaországban) 689 m
- 4/ Réseau de la Dent de Crolles (Grenoble mellett, Isère megye, Franciaország) 603 m
- 5/ Antro di Corchia (Massa mellett, Penninek, Olaszország) 553 m
- 6/ Gouffre Pierre (Piréneusok, Franciaország) 540 m
- 7/ Anou Bousouil (Djurdjura masszívum, Algéria) 539 m
- 8/ Geldloch (Ötscher, Ausztria) 524 m
- 9/ Fledermaushöhle (Tonionalpe, Ausztria) 517 m
- 10/ Grotte-gouffre du Chevrier (Svájc) 504 m
- 11/ Gouffre Raymonde (Réseau Trombe; Massif d' Arbas, Piréneusok, Franciaország) 492 m

- 3 -

- 12/ Gouffre du Caladaire (Basses-Alpes, Franciaország) 487 m
- 13/ Spluga della Preta (Verona, Olaszország) 476 m
- 14/ Grotta Guglielmo (Como, Olaszország) 452 m
- 15/ Zakajna Jama (Abisso Bertarelli, nyílása Raspo mellett, Isztria, Jugoszlávia) 450 m
- 16/ Langstein-Tropfsteinhöhle (Hochschwab, Ausztria) 450 m
- 17/ Gouffre de la Henne-Morte (Haute-Garonne, Franciaország) 446 m
- 18/ Tantalhöhle (Hagengebirge, Ausztria) 440 m
- 19/ Gotovz (Abisso Federico Prez; Isztria, Jugoszlávia) 420 m
- 20/ Tanne aux Cochons (Savoyen, Franciaország) 420 m
- 21/ Grotte-gouffre de la Luire (Drome-megye, Franciaország) 413 m
- 22/ Eisriesenwelt (Tennengebirge, Ausztria) 407 m
- 23/ Voragine Raymond Gaché (Guneo megye, Olaszország) 402 m
- 24/ Hölloch (Muotatal, Svájc) 400 m
- 25/ Nidlenloch (Svájc) 394 m
- 26/ Grotta delle Tessare (Olaszország) 380 m
- 27/ Grotte des Deux Soeurs (Isère megye, Franciaország) 376 m

- 28/ Schacht XXXVIII (Tauplitzalpe, Ausztria) 375 m
 - 29/ Cueva-Sima de Ormazetta (Navarra, Spanyolország) 370 m
 - 30/ Harwood Hole (Új-Zéland) 369 m
 - 31/ Jazben (Abisso di Verco; Szlovénia, Jugoszlávia) 365 m
 - 32/ Neff's Cave (Utah; U.S.A.) 361 m
 - 33/ Gouffre du Perthuis (Franciaország) 350 m
 - 34/ Izvorul Tausoarelor (Radna, Románia) 340 m
 - 35/ Puits de l'Oule (Massif du Montilhet, Sarrancolin, Hautes-Pyrénées, Franciaország) 340 m
 - 36/ Grotte du Biolet (Isère megye, Franciaország) 338 m
 - 37/ Habeckov Brezen (Abisso di Montenero; Szlovénia, Jugoszlávia) 336 m
 - 38/ Aven Jean Nouveau (Vaucluse megye, Franciaország) 335 m
 - 39/ Chourum de Robi (Dévoluy, Franciaország) 331 m
 - 40/ Grotta di Trebiciano (Trieszt, Olaszország) 329 m
 - 41/ Carlsbad Cavern (Új-Mexico, U.S.A.) 328 m
 - 42/ Larshullet (Norvégia) 326 m
 - 43/ Ahnenschacht (Totes Gebirge, Ausztria) 320 m
 - 44/ Tana dell'Uomo Selvatico (Apenninek, Toscana, Olaszország) 318 m
-

- 4 -

- 45/ Pecina na Skrljevniku (Abisso del Col Schirlenico; Isztria, Jugoszlávia) 316 m
- 46/ Dachstein-Mammuthöhle (Dachstein, Ausztria) 315 m
- 47/ Duboki do (Sarkotichöhle; Crna Gora, Jugoszlávia) 310 m
- 48/ Aven du Marboré (Aragon, Spanyolország) 310 m
- 49/ Kacna Jama (Divaca; Szlovénia, Jugoszlávia) 304 m
- 50/ Brezno pri Slivjah (Abisso di Slivia; Isztria, Jugoszlávia) 303 m
- 51/ Gouffre Martel (Ariège megye, Franciaország) 303 m
- 52/ Grotta Scundurava (Olaszország) 302 m
- 53/ Ochsenkarschacht (Hagengebirge, Ausztria) 300 m

A világszerte nagy lendülettel folyó barlangkutatók hatására a fenti összeállítás rövidéletű ranglistát jelent. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a Karszt és Barlangkutató 1961. I. félévi számában megjelent hír, mely az Antro di Corchia barlangban elért új olasz mélységi rekordról számol be.

A NSS News 1960. novemberi számában George Deike is ranglista helyesbítést jelent be. Az 1960 évi kutatások során a ranglista 30. helyezettje, az újjélandi Harwood Hole 369 m mélységén túlhaladva a kutatók 518 m mélyre hatoltak le. Ezzel a barlang az előkelő 9. helyre ugrott előre (a lengyel Sniezna-barlangot is beszámítva 10. helyre).

Mint érdekességet említi meg G. Deike fenti ismertetésében azt, hogy az olaszországi Spluga della Preta barlangot 1926-tól 1946-ig 637 m mélységgel a világ legmélyebb barlangjaként tartották nyilván. Egy 1958. évi pontosabb felmérésnél kiderült, hogy a barlang csak 476 m mély, és így meg kell elégednie a 13. (14.) helyezéssel. Hasonló esetek a mi zombolyainknál is előfordultak...
(Balázs Dénes)

AZ ABALIGETI BARLANGKUTATÓ TÁBOR

Az előző évhez hasonlóan az idén is mód nyílt arra, hogy a Baranyamegyei Idegenforgalmi Hivatal támogatásával kéthetes kutatótábort szervezzünk a mecseki barlangok feltárására.

Mint az éves tervünkben már ismertettük (Karszt és Barlangkutató Tájékoztató 1961. január-február) az orfűi Vízfő forrásbarlang 3. szifonjának bűvárkészülékes áttörését és az abaligeti Kisplika-forrás barlangjának felkutatását tűztük ki célul.

- 5 -

1961. augusztus 13-án foglalták el a kutatók az abaligeti barlangszálló mögötti hegyoldalon lévő camping 3 db 4 személyes sátrát.

Az alábbiak vettek részt az augusztus 13-tól 26-ig tartó táborozáson: Vass Béla csoportvezető, Rónaki László v.h., Rónaki Lászlóné gazd. ügyintéző, Balázs László, Felber Ferenc, Bodor Béla, Sándor József, Makai Gyula, Vidolovics János.

Az első napok szivattyú szereléssel teltek el. A Kisplika-forrás barlangjába vízszint süllyesztés mellett akartunk bejutni, ui. a forrásszifon szűk mérete nem tette lehetővé a bűvármunkát. A felszerelt 3600 l/perc teljesítményű Hortobágy benzinmotoros centrifugál szivattyú rövid idő alatt kb. 6 m-el csökkentette a vízszintet a tektonikus eredetű forrásnyílás keskeny hasadékában, melybe leszállva közlelő hallatszott a földalatti patak csobogása. A leszívás ismétlésekor hasonló jelenséget észleltünk – csak gyengébben – mint az abaligeti barlang szifon szivatása alkalmával. (Karszt és Barlangkutató Tájékoztató 1960. június), t.i. a forrásszifon megnyílásakor a mögöttes üreg vákuma hangjelenséget idézett elő. A szivattyú leállításával figyelve a feltöltődést, azt tapasztaltuk, hogy kb. 1 m-t viszonylag gyorsan emelkedik a víz, majd később szinte megállt az emelkedés és 24 óra alatt sem foglalta el az

eredeti nyugalmi vízszintet. Figyelembe véve a kb. 200 l/perc vízhozamot, ez elég tekintélyes üregre mutatott, még ha kedvünket lohasztotta is a várható újabb szifon akadály, amit a vákumos hangjelenség előre jelzett.

A szívókosár előtt és felett nagyobb szikladarabok torlaszolták el a hasadékban a továbbjutást, melyeknek megmozgatása a baleseti veszélyt növelte volna, így a továbbjutás módját a kerülővel történő aknaásásban láttuk, mely nehezebb és hosszadalmasabb is, viszont kevésbé veszélyes. Így a forrásnyílás folytatásában a tektonikus hasadék felszínre szakadásában az iszap és agyagkitöltésben kezdtük meg az aknamélyítést. A szálban álló D-i sziklafalat követve hajtottuk kb. 1 x 1 m szelvényben, biztosítás nélkül közel függőlegesen az aknát.

Időközben a másik munkaterületre is felvonultunk és a csoportot két részre osztva Orfűn megkezdtük a bűvárkészülékes felderítő merüléseket. Az első időben a két csoport naponként cserélt munkaterületet, így igyekeztünk változatossá tenni a munkát. Később már jobban elkülönült a munka és a két csoport, miután azok akik valamilyen oknál fogva nem me-

- 6 -

rülhettek, állandó jelleggel Abaligeten munkálkodtak.

Az orfűi bűvárcsoport nap-nap után gyalog tette meg a két község közötti távolságot. A Vízfő forrás barlangban a 3. szifonig a kb. 150 m távolság megtétele 15-30 perces tornamutatványt követelt meg mindannyiunktól, akik teherrel vagy anélkül friss erővel és reményekkel be- vagy dideregve, elgyengülten kifelé igyekeztünk.

Két PKK-2 típusú szovjet oxigénes bányamentő készülékkel rendelkezünk, melyekkel az orvosi vizsgálatok lefolytatása után már fürdőmedencékben folytattunk gyakorló merüléseket. A 11°-os barlangi víz kellemetlen hűtőhatását igyekeztünk csökkenteni a munkaruhára húzott egybeszabott felül nyitott gumiruhával.

Nem mi voltunk az elsők, akik megpróbálkoztunk felderíteni és átjutni a vízfői 3. szifonon. A Magyar Hidrológiai Társaság Vízalatti Kutatócsoportja (1960. december – 1961. január) és az MHS pécsi könnyűbűvárai (1961. június) is kísérletet tettek. Így Holly István 6 merüléssel, Csekő Árpád, Várkonyi Károly, Mischli Ferenc és Hortay Zsolt 1-1 merüléssel.

Már az első napokban világossá vált előttünk, hogy nem könnyű feladat a tektonikusan erősen igénybevett dolomitban kialakult szeszélyes hasadékokkal

és élesre koptatott, korrodált sziklával labirintussá vált szifonban mozogni. Könnyen sérült a szabadon hagyott kéz és a biztosító kötél sem jelentett kellő biztonságot, amikor az éles sziklákon súrlódott vagy éppen elakadt.

Lámpáink fénye a tiszta vízben messze világít. A komor vízalatti sziklák idegenül és fenyegetően vesznek körbe, valahányszor bemerészkedünk az ismeretlenbe. Alattunk a szétnyíló sziklafalak között feketén tátong a mélység. A lámpafény a semmibe vész. Föltekintve nem látszik a nyílt vizeknél megszokott kékes tükröző derengés, legfeljebb egy-két komor sziklát látunk és fölöttünk is fekete a víz. A fül fáj a ránehezedő nyomástól. A csuklóra erősített mélységmérőben az ezüstös csík már 7 m-nél jár. Nyelni és újra nyelni. Talán elmúlik a fülfájás. Előre, előre. Ez jár az észben, miközben feszülten figyelünk minden apróságra. Mögöttünk a biztosító kötél 30 m-re emelkedik ki a szifontó vizéből, ahol az egyik kutatótárs a kötél mozgásából igyekszik érzékelni a bűvár mozgását. Nem tudni ki fél jobban; aki egy készülékre bízta az életét, mellyel a sötét barlangból a hideg mélységbe szállt, vagy aki a kötélvéget fogja és érzi mozgásában a sziklához súrlódását és közben tisztában van mindazzal a veszéllyel, mely társára le-

- 7 -

selkedik. A telefonos állandó helyzetjelentést ad a barlang szájánál tábori telefon mellett kuporgó kutatótársnak, aki feszülten figyeli a stopper-óra idegesen ugró mutatóját. Ő is gondolatban a bűvárral van, aki lassan mozog előre a sziklák között.

És telnek a napok; növekszik a merülések száma. Mind biztosabban haladunk előre, méterről méterre hódítva meg a szifont a még fel-fel merülő nehézségek mellett is. Többször előfordult, hogy a készülék felmondta a szolgálatot, de szerencsére nem történt baj. Így a merülések ideje objektív és szubjektív hibák miatt 1-10 perces intervallumban mozgott.

Nyolcan merültek, összesen 19 alkalommal és ez összegezve 64 perc 59 másodperc szifonban vízalatt töltött időnek felel meg. Egyénenként Vass Béla 6 merülés – 22'; Rónaki László 5 merülés – 26'49"; Sándor József 2 merülés – 6'13"; Vidolovics János 2 merülés – 5'; továbbá egy-egy merüléssel Bérces Viktória 1'37"; Fodor Béla 1'20"; Bodrog József 1' és Balázs László 1'.

Sajnos még nem értük el a kívánt eredményt, ami csak a nehéz és szokatlan körülményekkel magyarázható.

A viganvári völgyben lévő nyelők korábbi festés alapján bizonyítva az abaligeti barlanggal függnek össze. A Kisaplika-forrásnak vize feltételezésünk szerint ugyancsak – ha kisebb mértékben is – kapcsolatban van a Nyáras-patakkal. Ennek eldöntésére a legfelső, vagyis a legdélebbi nyelő megfestését terveztük. A helyszíni bejárás alapján a 6. km-kötől 77 m-re lévő medermenti nyelő festése volt csak lehetséges, mert feljebb haladva, bár nyilvánvaló volt a patak mederbéli elszivárgása, mégsem tudtunk kimondott nyelőt felfedezni.

Így az abaligeti barlang bejáratától 77 m szintkülönbséggel DDK-re 1750 m-re lévő Nyáras-pataki nyelőt festettük meg 50 dkg. fluoreszcinnel, ami 60 óra múlva jelentkezett a barlangpatakban 3 napig intenzíven zöldre festve azt. A festék-nyomok még az 5. nap is észlelhetők voltak.

A kutató-táborozás utolsó napjain újra az egész csoport Abaligeten munkálkodott, u.i. időközben az aknában 4,5 m elérésével omlás történt, ami kilátástalanná tette a további mélyítési munkák folytatását. A szivattyúcsövek teljes átszerelésével helyet biztosítottunk a forrás-szifon hasadékában a munkához és így sikerült a vízszintet annyira csökkenteni, hogy a D-i oldalon egy 15 cm-es légrés nyílt, mely lehetővé tette az átjutást úgy, hogy hanyatt a vízben fekvő arccal nem kellett víz alá merülni.

Augusztus 24-én este jutottunk be először a Kisaplika-forrás szifonjába. Elsőnek Rónaki, Fodor, majd Sándor és Felber hatolt be az új

barlangba. A 30-40 cm-es szűk nyíláson át 1 m után egy 15°-os dőlésű réteglap menti elválásban kialakult 60 cm-es magasságú széles hasadékba jutottunk. A megdöntött asztallaphoz hasonló sziklatalpon 15-20 cm finom iszapüledékben a barlang vize keskeny árkot mosott, melyben sebesen igyekezett a legmélyebb helyre jutni. Ennek csobogását hallottuk kint és végre közelről is megvizsgálhattuk eredetét. Kb. 1 m szintkülönbség legyőzése után egy tojásszelvény keresztmetszetű 2-3 m magas folyosóba kerültünk, ahol bokáig, majd derékig érő vízben tapostuk a fenék finom iszapját. A csúcsban végződő mennyezetről és az oldalfalokról 20-40 cm-es többnyire hússzínű, gyengén korrodált cseppkövek függtek. A folyosó kisebb teremben végződött, ahol a 2 m mély tó vize rejtette el előlünk a 2. szifon nyílását. Miután meggyőződünk arról, hogy a hátralevő 2 nap nem elegendő arra, hogy a terem végének Nyi oldalán az eltömődött, feltehetően szifonkerülő járatot kibonthassuk, így bűvárkészülékekkel próbáltunk továbbjutni.

Vass Béla, az iszapos vízben megtalálta a szifonjáratot, mely a csőszerűen előbb süllyedve, később emelkedve vezet tovább, azonban az orfúi merülések utóhatásaként jelentkező erős fűlfájása miatt 7-8 m után visszafordulásra kényszerült. Bodrog József két alkalommal, Fodor Béla pedig egyszer kísérelte meg a merülést, azonban készülékhiba folytán nem jutottak el a szifon csőszerű kb. 160 cm átmérőjű alagútjába. A bűvármunkát folytatni nem tudtuk az időhiány miatt, ui. a szivattyút szombat délben leszerelve át kellett adnunk a Vízügyi Igazgatóságnak. Egyébként sem volt már sok esélyünk a sikeres merülés végrehajtására, mert a nap-nap után ismételt bűvárkodás a hideg vízben, egészségi állapotunk romlásához vezetett.

A barlangszifon felmérése után a szivattyú elszállítása, majd a táborbontás következett.

A táborozás befejezésével megállapíthatjuk, hogy bár a kívánt eredményt nem értük el, mégsem volt felesleges időtöltés, hiszen

- 1/ Orfűn a 3. szifonban vízalatt 30 m szakaszt ismertünk meg 7 m mélységig.
- 2/ Abaligeten a Nyáras-patak felső nyelőjének az abaligeti barlanggal való kapcsolatát tisztáztuk.
- 3/ A Kisaplika-forrás barlangjának bejárati szifonját 40 m hosszban tártuk fel vízszint süllyesztéssel és felmérésével térképen rögzítettük a barlang helyzetét.

- 9 -

Ezen adatok birtokában kijelöltük a további kutatások módozatainak lehetőségét és töretlen lelkesedéssel folytatja csoportunk a kutatómunkát vasárnaponként, szabad idejében.

(Rónaki László)

RÁDIÓHÍR: 1961. október 1-én 22 óra 10 perckor.

F E L F E D E Z T É K

a csillaghegyi hévforrás II. sz. ősforrás barlangját. A gömbfűlkés hévvizes eredetű barlangot cseppkövek, aragonit-borsókövek díszítik. A kutatók 43 méter mélységet értek el:

Előzmények:

1961. szeptember 18-án a Szabó József Geológiai Technikum II. osztályos tanulói ásványtani kiránduláson voltak a Rókahegyen. A III. sz. kőfejtőben az

északi fal aljában, a bányaudvar szintjében a robbantás után egy nyílás keletkezett. A törmelék és a por leülepedése után benyomultak a barlangba és három gömbfülkén és több szűk résen keresztül kb. 10 méter mélységig tudtak behatolni, ahol egy igen szűk 56-60°-os dőlésű repedés megálljt parancsolt. A repedés fötájában 10-15 cm hosszú cseppkövek, a feküben borsóköves kéreg volt. Igazi „cápaszáj”.

A jelenlévő barlangkutató csoport tagjai hatalmas lelkesedéssel állapították meg, hogy új barlangot fedeztek fel. Rögtön elhatározták, hogy a legközelebbi jövőben a barlangot feltárják.

A barlang feltárása:

Október 1-én a Geológiai Technikum barlangkutatói teljes felszereléssel kivonultak a barlanghoz. Sajnálattal állapították meg, hogy az eltelt két hét alatt a bányafal továbbfejtése következtében a barlang első gömbfülkéjét már lefejtették, és a bejárat teljesen tele volt törmelékekkel. Ez nem jelentett akadályt, azonnal nekiláttunk a bejárat kibontásához. Hívogatta őket a mélység, az ismeretlen titokzatos földalatti világ. A műszakiak üzembehelyezték a tábori telefont, és a csoport egy része a barlang felett kb. 10 méterre lévő kis nyílás kibontását kezdte meg. Hamarosan elérték az első bejárásakor felfedezett „cápaszáját”, amely előtt lévő gömbfülkét „Jóreménység fülké”-jének nevezték el. Előkerültek a geológus kalapácsok, és a karbidlámpák pislákoló fényénél hatalmas csapásokkal megkezdtük a szűk nyílás bontását. Sajnos a környéken egy-két cseppkő az aragonitkéreg megsínylette ezt az erőszakos beavatkozást. A kő ellenállt, s így más megoldáshoz kellett folyamodni. A csoport legkisebb tagját, Tóvizi Kálmánt átgyö-

- 10 -

möszölték a „cápaszájon”, mert a másik oldalon tágasabb helyen a bontás nagyobb sikerrel kecsegtetett. 5 órai megfeszített munka után a nyílás kissé tágult, de a többiek még mindig nem tudtak átjutni rajta.

Közben elkészült a vezetékes összeköttetés a munkahely és a felszín között. Így már biztonságosabban ment a munka. Mivel az idő erősen előrehaladt, újabb hadicselhez folyamodtunk. Tóvizit kötélvégre vettük és egy tábori telefont nyakába akasztva elküldtük a barlang ismeretlen járataiba. Gyönyörű cseppkövek és borsókövek között minden nehézség nélkül 38 méter mélységet tudott elérni. Közben minden lépéséről távbeszélőn keresztül értesítette a csoport többi tagját akik a „Jóreménység fülké”-jében szorongtak és lélegzetfojtva figyelték a fejleményeket. Felfedezők az egyik helyen egy

„csepp-orgonát” talált, melyen kalapácsnyelével 8 különféle hangot tudott kiütni. Ekkor parancsot kapott a visszatérésre. Felszínre jutás után elmondta, hogy járható repedés még látható, amely a mélység felé vezet, s több vakkürtőt látott, melyek felfele vezetnek. Valószínűnek tartjuk, hogy az egyik ilyen kürtő felszínre bújásán bontott a csoport másik részlege.

Mindjárt a helyszínen a csoport tagjai elhatározták, hogy a barlang további feltárását a legközelebbi vasárnap folytatják, amikor megkezdik a barlang tudományos vizsgálatát és feltérképezését is.

(Józsa László)

A KINIZSI BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLY ÉLETÉBŐL...

A lengyel-Nyugati Tátrában

Zakopane közelében két évvel ezelőtt a lengyel barlangkutatók mély barlangra bukkantak. A barlangba a zakopanei és a krakkói klub tagjai többszáz méter mélységig leereszkedtek, azonban a barlang teljes átkutatása oly nagy feladatnak ígérkezett, hogy célszerűnek tartották nemzetközi expedíció összehívását. Az expedícióra a Kinizsi T.E. Barlangkutató Szakosztályának három tagja, Berkesi Lajos, Csekő Árpád és Balázs Dénes is meghívást kapott. A közelmúlt hetekben lezajlott expedíció – melynek munkájában a fenti magyar kutatókon kívül angol, olasz, francia, bolgár és jugoszláv barlangkutatók is résztvettek – sikerrel járt. A barlang legmélyebb pontját a bejáratától számítva 638 méter mélységben érték el. (± 10 méter hibalehetőséggel)

A barlangrendszer bejárása igen erős próbára tette a kutatók fizikumát. A barlang hőfoka 0 és +2 fok közt változik, az első 50 méteres szakaszon el van jegesedve. A járatok átlagosan 60-70°-os lejtéssel haladnak a

mélybe. Két barlangi táborhelyet rendeztek be, az egyiket 284 m, a másikat 500 m mélységben. Az összeköttetést telefonnal oldották meg. Sok gondot okozott a vízzel való küzdelem, különösen az alsó szakaszokban, ahol a barlangi patak több 20-40 méteres vizesést alkot. A kutatók sok függőleges oldaljáratot kutattak át, egy helyen 140 méter relatív magasságba kapaszkodtak fel. Egy-egy brigád átlagosan 4-5 napot tartózkodott lent a barlangban.

A most részletesen átkutatott Sniezna-barlang Földünk negyedik legmélyebb barlangja, csupán két francia és egy olasz barlang előzi meg. Magyar

barlangkutatók – tudomásom szerint – szervezett formában ezúttal elsőízben vettek részt ilyen nagymélységű barlang bejárásában és kutatásában.

Teresztenyéről jelentik.

Az idei nyáron a Teresztenyén folyó barlangfeltárási munkálatokba 74 önkéntes barlangkutató kapcsolódott bele. A munkálatok igen biztatóan indultak. A Stefanik György vezetése alatt az évekig ellenálló szifont sikerült áttörnie. Kétméteres vízmélységű barlangi folyosóba jutottak (Ürömfolyosó). Gumitömlőn közelítették meg a túlsó végét, ahol szifon zárta le a járatot. Pár nap alatt ezt sikerült szétbontani és újabb szakaszt feltárni. Az ezt követő szifon már sokkal makacsabb volt. Ezen a szakaszon Horváth Mihály munkabrigádja mintegy 10 méteres tárot hajtott előre, anélkül, hogy az újabb folyosószakaszt elérte volna. Ezzel mintegy 90 méterre jutottak előre a hegy gyomrába. Sikerült megoldani a munkahely legnagyobb problémáját, a szellőztetést. Egy közel 60 méteres, vastag gumitömlőn keresztül a középső barlangtermekből nyomnak be friss levegőt az elől dolgozó munkatársaknak.

A feltárási munkák szeptemberben csak rövid időre álltak le. Októberben újabb brigádokkal a munkák továbbfolytatódnak, egészen az év végéig. A szakosztály szívesen lát táborában más barlangkutató csoportokból jelentkező önkéntes munkatársakat...

B. D.

A NASZÁLY VÍZNYELŐ BARLANGJÁNAK ÚJRAFELTÁRÁSA.

Beszámoló a Móricz Zsigmond Gimnázium Földrajzi Szakköre Barlangkutató Csoportjának munkájáról.

A Móricz Zsigmond Gimnázium Földrajzi Szakkörének Barlangkutató Csoportja Dr. Leél-Őssy Sándor tanár, kandidátus vezetésével 1961. szeptember folya-

mán végzett kutatásai során újból feltárta a Vác melletti Naszály-hegy „Sárkánylyuk” nevű nagy víznyelő barlangrendszerét. A barlangot elsőízben Jó Tibor tanár, geológus tárta fel 1952-53-ban – Dr. Leél-Őssy Sándor útmutatása szerint – és a tanítványai segítségével. A következő években a barlang teljesen beomlott és az azóta eltelt közel egy évtized alatt teljesen feledésbe merült.

A Naszály időszakosan aktív víznyelő barlangjának hossza kb 200 m, mélysége mintegy 50 m. Felsőtriász kori dachsteini mészkőben alakult ki 550 m tengerszint feletti magasságban. Belsejében kisebb cseppkőképződmények, kalcitkristályok, valamint érdekes oldásos formák találhatók. A régészeti és őslénytani leletek – zártsága folytán – hiányoznak belőle.

A barlang igen nehezen járható és veszélyes.

Mint hogy a barlang igen értékes adatokat szolgáltat a Naszály geológiai, kőzettani és hidrológiai viszonyaira, javasoljuk természetvédelmi objektummá való nyilvánítását, különös tekintettel a közelben épülő Dunai Cementműre.

Dr. Leél-Össy Sándor tanár,
földrajztudományok kandidátusa.